

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

ANNIVERSARIAM CENSURAM

IN SCHOLA ROESKILDENSI CATHEDRALI

SEPTEMBRI MENSE A. MDCCCXXVIII

PUBLICAE AGENDAM INDICTURUS,

SCHÜTZII, V. C.

INDICEM LATINITATIS CICERONIANAE

SPICILEGIO

EX ORATIONIBUS PRAESERTIM PRO S. ROSCIO AMERINO, PRO LEGE

MANILIA, ET IN CATILINAM, LOCUPLETAVIT

RECTOR SCHOLAE

S. N. J. BLOCH,

DOCTOR PHILOS. ATQVE PROFESSOR, ORDINIS DANNEBROGICI EQVES AURATUS.

H A V N I Æ.

TYPIS EXCUDEBAT ANDREAS SEIDELIN,

AULÆ REGIÆ ET UNIVERSITATIS TYPOGRAPHUS.

* Asterisco notata sunt vocabula et significationes, quæ in indice Schütziano plane desiderantur.

A.

***ABUNDANTIA**, quod voc. in indice Schütziano deest, occurrit in or. Catil. II. c. 5: eadem tamen illa, quæ erat in abundantia, libido permanet. At quæri certe potest, num genuina sit ista oratio, de quo gravissima nuper dubia movit Cludius V. D. in diss. "de Authentia secundæ Orationis Catilinaris", vid. Neues Archiv für Philol. u. Pädagogik, herausg. von G. Seebock, 2 Jahrg. 4 Heft. Quare non summa fides videtur exemplis ex hac oratione petitis posse haberi. Sed extat vocab. Læl. 15, 23. Fam. 7, 1.

***ACQVIRERE**, præter id, quod habemus, comparare, προσκρῖσαι. Exstat non modo Catil. II, 8: et dubites de possessione detrudere, acquirere ad fidem? verum etiam Catil. III, 12: Mihi quid est, quod jam ad vitæ fructum possit acquiri, præterea comparari.

ADEO. Adde ***ATQVE ADEO**, 1. vel potius. Rosc. Amer. 10 extr. hoc consilio atque a deo hac amentia impulsus. 35: quæ si prodierit, atque a deo quum prodierit, audiet. 39: inter honestos atque a deo inter vivos numerabitur? — 2. Atque etiam, Germ. ja sogar, Catil. I, 2: ducem hostium intra moenia, atque a deo in senatu videmus.

ADHUC, *de tempore; hactenus. leg. Manil. 17: ea omnia, quæ adhuc a me dicta sunt.

ADITUS, 1. via, qua adiri locus potest. Manil. 8: patefactam nostris legionibus esse Pontum, qui ante populo Rom. ex omni aditu clausus esset, adiri nulla ex parte posset, — 2. accessus ipse, quum in locum itur. Ibid. urbes uno aditu atque adventu esse captas.

AEDIFICARE, etiam de navibus. Manil. 4.

AEGRE, germ. ungerne. Manil. 5: quo carent ægrius.

AFFECTUS AETATE, senior. Tantum in Catil. II. 9. Si verum est, dictum videtur eodem modo, quo ægotantes dicuntur morbo affecti; ut Att. XIV, 19: Cæsarem Neapoli graviter affectum videram.

AFFINIS, cum Gen. a. suspicionis, Sull. 5. cum dat. a. sceleri, Sull. 25, 70. turpitudini, Cluent. 45. huic (facinori), Catil. IV, 3.

ALIQUANDO, de re diu desiderata, G. doch einmal, Manil. 22: al. isti principes fateantur. Cat. II, 1: Tandem aliquando.

ALIQUANTO post, non: "multo", sed aliquo tempore post, Catil. III, 5.

*AMANDARE, a se amovere, ablegare, alio mittere, relegare, Gall. éloigner, Germ. entfernen, Rosc. Am. 15: *"an amandarat hunc sic, ut esset in agro ac tantummodo aleretur ad villam?* Atque ibid. *relegatio atque* AMANDATIO. ep. ad. Att. 7, 13: *Ciceronibus nostris dubito quid agam, nam mihi interdum amandandi videntur in Græciam.*

AMPLECTI aliquid, probare v. c. sententiam aliquam. Catil. IV, 4: *ceterorum suppliciorum omnes acerbitates amplectitur.*

AMPLUS, 4. Catil. III, 36: *verba amplissima*, h. e. honorificentissima.

ANCEPS contentio, quum duobus in locis pugnandum est. Manil. 4: *vos ancipiti contentione districti de imperio dimicaretis.*

ANHELARE scelus, trop. de eo, qui summa cupiditate ad scelera fertur, Catil. II, 1.

ANIMUS 7. plural. de insolenti avaritia, Manil. 22: *quæ civitas est, quæ unius tribuni mil. animos occ spiritus capere possit.*

ANNUS, *ter in anno*, pro quovannis, Rosc. Am. 46.

*APERTE, ut manifestum sit omnibus. Catil. I, 5 *nunc jam aperte remp. universam petis.* Læl. 18 *aperte vel odisse alium.* 2. ingenue, nihil occultando. Att. 16, 3: *ad Balbum scribam apertius.*

AT, 1 & 2. Subjuncta etiam quæstioni præcedenti affirmat contrarium, Rosc. Am. 14. *quæramus, quæ vitia fuerint in filio? At is quidem fuit omnium constantissimus.* Catil. I, 11: *Quid impedit te? mosne majorum? At persepe &c.*

ATQUE. *4. transitioni inserviens, ut tum, deinde. Catil. III, 3: *Atque horum scelerum machinatorem Gabinium ad me vocavi.* Ibid. c. 6: *Atque ita censuerunt &c.* 5. in comparatione, ut post *æque, secus, aliter &c.* sic Catil. III, 8, *contra atque antea fuerit.* Denique 6. vim etiam explicativam habet. Manil. 24: *hoc beneficio populi Rom. atque hac potestate prætoria.* Una enim eademque res est, sed quodnam beneficium sit, per sequens *pot. prætor.* declaratur.

B.

BONUM, *Bono esse alicui*, h. e. prodesse, lucrum afferre. Rosc. Am. 30. *Cui bono?*

BONUS. 2. *Boni viri* Catil. I, 9, sunt, qui rei publicæ bene cupiunt, *Bono animo* h. e. benevolo consilio aliquid facere, Manil. 19.

C.

*CAEREMONIA, sanctitas inviolabilis, religio, Rosc. Am. 39: *qui perfidia legationis ipsius caeremoniam polluerit.*

CALAMITAS, de jactura bello facta, agrorum vastatione &c. Manil. 6. De difficultate numaria, ibid. 7: *non possunt multi rem atque fortunas amittere, ut non plures secum in eandem calamitatem trahant.*

CARERE, G. entbehren. Manil. 18: *Appia via carebamus*, ea proficisci non licebat.

*CERTUM est, Rosc. Am. 30, deliberatum est, statui mecum.

COGNOSCO. 1. Rosc. Am. 9: *decretum ipsum quæso, cognoscite, audite*. Manil. 9: *cognoscite, attendite, dicam vobis*. Sed Catil. III, 5: *cognovit signum est pro suo agnovit, suum esse professus est*.

CONFECTUS. 2. Etiam Manil. 9: *stipendis confectis* h. e. emeritis, absoluta militia, esse veterani dicebantur. Perperam h. l. in libris quibusdam est "stipendiis confecti" (exhausti, debilitati). Laboribus enim, non stipendiis, milites conficiuntur, debilitantur. Sed confecta stipendia dicuntur ut ludi confecti, victoria confecta, sermo confectus &c. vid. ind. Schütz.

CONFERO. **Conferre* etiam pro differre in aliquod tempus. Catil. I, 3: *Dixi, eadem te optimatum contulisse in a. d. V Kal. Nov.*

CONFICIO. Manil. 10: *provinciam confecit*, rarius pro fecit, in provinciam redegit. — ibid. 21: *exercitum conficere*, comparare, colligere, constituere.

CONFIRMARE, non modo *se* aut *animum* alicujus (ut ostendunt exempla allata), verum etiam alios. Manil. 9, *Mithridates et suam manum jam confirmarat*.

CONFLAGRARE, vid. *Flagrare*.

CONJECTURA *perspicere*, conijcere. Manil. 9 extr.

CONIICERE. Ut conijcere telum, ita & Catil. I, 6: *petitiones conjectæ, directæ, immisæ*, de ictibus, quibus aliquem petit sicarius.

CONIUNGERE *bellum*, Manil. 9, *conjunctim s. conjunctis viribus bellum gerere*.

CONSILIUM, 7. prudentia. Manil. 4: *Cn. Pompeji consilio et virtute*,

CONSISTERE, 5. aliquamdiu morari loco aliquo. Rosc. Am. 29: *nunquam in oppido constitisse*.

CONSULERE senatum, de consule sententiam rogante; Catil. III, 6 init.

CONTENTIO, 3. comparatio. Adde Manil. 13: *sed ea magis ex aliorum contentione, quam ipsa per sese cognosci atque intelligi possunt*.

CONTRARIUS. Manil. 17: *tametsi cognoscitis auctoritates contrarias virorum fortissimorum*, h. e. sententias nostris oppositas.

CONVENIRE. Adde: 7. *convenire aliquem*, adire aliquem, ut cum eo colloquaris. Rosc. Am. 18: *quem spargentem semen convenerunt*. ibid. 29: *quos ut convenire potuerit*. Ep. Fam. V, 11: *Eam, si opus esse videbitur, conveniam*. — 8. *Conveniat mihi tecum*, Rosc. Am. 29 init. — 9. *convenit*, impers. consentaneum est, par est, decet, oportet. Catil. I, 1: *quo ex scito confestim interfectum te esse convenit* (perf.) Rosc. Am. 12 extr. *quid vos sequi conveniat, intelligetis*. Manil. 6: *Quanto vos studio convenit sociorum salutem defendere?* de Off. II, 18: *conveniet, quum in dando munificum esse, tum in exigendo non acerbum*. Quæ cuncta attulimus, ut appareat, frustra verbum a Mureto ut male latinum reprehendi.

CREDO. Adde 4: Cum irrisione absolute dicitur, ut *videlicet, scilicet*, nostr. jeg fan tænt, s. fan jeg troe. Rosc. Am. 21 extr. 28: *litteras, credo, misit alicui sicario*, Catil. I, 2: *credo, erit verendum*.

CUSTODIA. Adde: *custodia*, Catil. I, 8, *intell. libera s. privata, qua cives nobiliores claro cuidam viro custodiendi tradebantur in domum; quæ custodia vel a magistratibus, quibus animadvertendi jus erat, indici (cf. Catil. III, 6. Sallust. b. Cat. 47 extr.) vel ab ipso reo postu-*

lari potuit (ut h. l. a Catilina, in speciem haud dubie), — Præterea 5: *Manil. 6: *servi* (portitores) in portubus atque custodiis sunt, qui custodiebant, ne quis merces, non soluto portorio, vel mari exportaret vel terrestri itinere ex alia in aliam transportaret regionem. Positæ itaque custodiæ erant vel in portubus (cf. Hirt. b. Alex. 13: *Erant omnibus ostiis Nili custodia exigendi portorii causa dispositæ*) vel ad pontes & fauces regionum; cf. Cæs. b. Gall. III: *inter Alpes magnis portoriis ire mercatores consueverant*. Nam *custodiarum* nomine (quod voluerunt alii, qui, quum in præcedentibus retinerent *salinis*, scripturæ vectigal h. l. desiderabant) pascua designata intelligere h. l. vetat & ipsa nominis potestas, quod de pascuis nemo facile veterum adhibuerit, & conjunctio ejus cum *portubus*, quum, si disjunctum esset orationis membrum, eodem modo, quo cetera, distingvi deberet verbis "*quas in*". At vero si pro *salinis* cum Ilotomanno admittimus voc. *salibus*, nec desideratur præcipuum illud atque a Cicerone paulo ante commemoratum vectigal, scriptura; et recte atque concinne distincta habemus tria genera: "*quas in salibus habent, quas in agris, quas in portubus atque custodiis*".

D.

DECIDO. 1. Adde: Rosc. Am. 39: *Si hanc ei rem mandavisset, ut cum Chrysgono transigeret atque decideret*.

DECUMAE. De his atque ceteris vectigalibus locus classicus est Manil. 6.

DEFERRE, nuntiare, significare, exponere, indicere; non de calumniatore tantum aut delatore, sed de quovis indice, neque solè a adjecto vocabulo *nomen*, sed etiam re, quæ defertur, Catil. IV, 3: *hæc omnia indices detulerunt, rei confessi sunt*; atque ibid. *Quantum facinus ad vos delatum sit, videtis*. Eodemque modo Catil. II, 6: *rem omnem ad patres conscriptos detuli*, h. e. senatui quicquid comperissem nuntiavi; id quod Garatonium videtur fugisse, qui, confusis verbis *referre* et *deferre*, relationem ad senatum negat a Cicerone factam. Cf. Catil. III, 3: *ut non ad consilium publicum rem integram deferrem*.

Denique addi etiam ad notionem 8 (ultra offerre), exemplum potest Manil. 24: *Quicquid n me est studii &c. id omne tibi ac P. R. polliceor ac defero*.

DELECTUS, 8. etiam de intimis, quos aliquis sibi præcipue elegit, Catil. II, 10: *de ejus delectu, immo vero de complexu ejus ac sinu*.

DENIQUE, h. e. ut paucis me expediam, uno verbo, G. kurz, mit einem Worte. Addi possunt ex. Catil. I, 5: *denique quotiescunque me petisti &c.* ante quod minori nota interpungendum est. Enumeravit enim Cicero plures insidias, quibus ipsum Catilina petierat, quas tandem uno hoc verbo veluti complectitur. Pari modo, Catil. III, extr. cap. *Denique ita me in re publica tractabo &c.*

DESCRIBERE 5. Catil. II, 6: *quemadmodum esset ei ratio totius belli descripta, (per partes constituta) edocui*.

DESUM. *Add deesse alicui, opem expectatam ei non ferre*. Catil. IV, 8 extr. *vobis populi Rom. præsidia non desunt: vos ne populo deesse videamini, providete*.

DEVOVERE non morti tantum, verum etiam sacris ritibus aliquid usui certo destinare. Sic Catil. I, 6 extr. *sica dicitur initiata sacris ac devota, quæ consulis in corpore desigatur.*

DILIGENS. Manil. 19 dicitur, qui omnia accuratissime observanda esse existimat, ἀκριβής. "In hoc uno Gabinio sunt tam diligentes". G. Nehmen sie es so genau, sind sie so gewissenhaft. Cf. Inv. I, 11: *Negotialis constitutio est, in qua, quid juris ex civili more et æquitate sit, consideratur; cui diligentiae præesse apud nos Icti existimantur.*

DILIGENTIA 1. Catil. I, 5: *non publico me præsidio, sed privata diligentia defendi, h. e. vigilantia, cautione, circumspectione; cf. Verr. I, 2: insidice, quæ partim mea diligentia devitarim.* — 2. Adde: Off. 2, 24: *res familiaris conservari (debet) diligentia et parsimonia.* — 3. respectus rei alicujus, quum ejus rationem habemus. Vid. ex. allat.

DISPOSITUS. Rosc. Am. 46: *(domum haud dubie) aptam & ratione dispositam se habere existimant, rebus necessariis instructam.*

DISSOLUTUS 4. Adde: Rosc. Am. 11: *Etenim quis tam dissoluto animo est, qui hæc negligere possit.*

E.

EICERE. *Ejecti (sc. in terram) naufragi dicuntur. Rosc. Am. 26: *Quid tam commune est, quam littus ejectis?* Catil. II, 11: *naufragorum ejecta manus.* Cf. Virg. Aen. I, 578. Eademque fortasse ratione Catil. I, 12: *Quodsi se ejecerit, quum in animo jam Cicero habere videatur sequentem de naufragis metaphoram. Nisi forte bellicum potius verbum est, quum dux aliquis, ne in urbe obsideatur, cum copiis suis eam relinquit (quemadmodum erumpere. Catil. III, 1: Principio ut Catilina erupit ex urbe); gravius itaque quam simpl. abire, ut explicavit Ern.*

ESSE, de pretio rei, æstimari. Rosc. Am. 2: *Bona S. Roscii sunt sexagies.* Verr. III, 75: *Quum in Sicilia binis sestertiis modius esset.* — 2. *esse in lege,* Rosc. Am. 44, scriptum esse, exstare.

ET quisquam dubitabit? h. e. et quis jam dubitabit? Manil. 14 extr. 15 extr. Qua in formula concludendi vim particula habet.

ETIAM, ad augendam sententiam, ubi insurgit oratio, ut "vel" (quod Serv. ad Virg. Ecl. 8, 69 explicat per etiam), adhuc, insuper (vid. Hor. Tursell. de partic. lat.) Cat. I, 1: *quamdiu etiam furor iste tuus nos eludet?* ibid. c. 3: *quæ etiam mecum licet recognoscas, sc. ut eo clarius res pateat.* — ETIAM NUNC, etiamnum, adhuc. Catil. I, 4: *dixisti, paululum tibi esse etiam nunc moræ;* ubi Ern. maluit etiam tum, quod sermo esset de re præterita. Sed vel sic recte se illud habere docuit Schellerus (Obs. in priscos scriptores quosdam. Lips. 1785) ex Cic. epp. ad fam. X, 10: *non modo non præterit tempus, sed ne maturum quidem etiam nunc fuit.* ep. 32 extr.: *Balbo, quum etiam nunc in provincia esset, scripsi.* Nep. Hann. 4: *Qua valetudine quum etiam nunc premeretur, C. Flaminium occidit.*

EXSILIUM voluntarium. Hujus exemplum est Catil. I, 5 extr.

F.

FACERE, 1. efficere. Manil. 15: *id quod maxime facit* (comparat) *auctoritatem*, G. Ansehen verschafft, die Achtung befördert. — *ibid. de quo homine vos tanta et tam præclara judicia fecistis?* h. e. tam præclare et honorifice judicastis. — *Denique "facere ut" inservit activæ circumlocutioni, quæmadmodum passivæ fore ut. Catil. III, 3: *negavi me esse facturum, ut non ad senatum rem integram deferrem.* Rosc. Am. 44: *hæc omnia Chrysogonum fecisse ut ementiretur* &c. h. e. hæc omnia Chr. ementitum esse. Fam. X, 17: *Lepidus fecit, ut Apellam ad me mitteret*, h. e. Lep. Apellam misit.

FIDES. Adde: 7. fidem interponere. Rosc. Am. 39: *inque eam rem fidem suam interponeret*, pro ipso sponderet. — 8. *fidem publicam alicui dare*, h. e. impunitatem (*ἀδείαν* Dio Cass.) ei publico nomine polliceri, Catil. III, 4.

FLAGRARE, ardere, dicitur non solum qui amore, odio, cupiditate, desiderio, &c. incensus ipse est, qui ardentem amat, cupit &c. verum etiam passive, qui magnam apud alios homines infamiam vel invidiam habet. Verr. I, 15: *contemnimur, despiciamur, gravi diuturna que jam flagramus* infamia. Idem Att. IV, 17. Et gravius etiam *conflagrare*, incendio perire, igne absumi; atque hinc tropice, Catil. I, 11 extr. *An quum vastabitur Italia, tecta ardebunt, tum te non existimas invidiæ incendio conflagraturum.* p. Mil. 27: *qua invidia huic esset conflagrandum.* Verr. II, 1, 15: *istius flagitiorum invidia conflagravit.*

FLECTERE. *Flecti fata* dicuntur, quum alio convertuntur. Catil. III, 8.

FRANGERE 3. Catil. 1, 9: *te ut ulla res frangat.*

FRAUS. Adde * 4. error, quo veluti fraude quis fallitur. Rosc. Am. 21: *Hæc te opinio falsa in istam fraudem impulit.* Unde etiam formulæ "fraudem facere, fraudi esse alicui". Cf. in Pison. c. 1.

FRUCTUOSUS, etiam de hominibus, Manil. 6 extr. *nisi eos, qui vobis fructuosi sunt, conservaveritis*, h. e. qui vobis fructus et emolumenta præbent, h. e. & socii et publicani, "qui aut vectigalia pensitant, aut exercent atque exigunt".

H.

HABERE, 10. Dicitur etiam *habere conjurationem*, h. e. instituere, parare. G. vorhaben. Catil. IV, 3: *sed hanc tantam, tam exitiosam haberi conjurationem, nunquam putavi.*

***HARUSPEX**. Erant *Haruspices* augures Hetrusci, qui victimarum exta inspicientes futura prædixerunt. Catil. III, 8: *quum haruspices ex tota Etruria convenissent.* Hinc enim ad Romanos divinandi superstitione pervenit; vid. Cic. de divin. I, 41.

HINC nati, ut *hinc orti*, passim pro *hic*. Catil. IV, 8.

HOMO, interdum cum aliquo contemptu. Rosc. Am. 22: *statim homo se erexit.*

I.

IACEO. 10. Adde Catil. II, 11 *quam valde illi jaceant* (debiles sint).

IACTARE *se*, 7: etiam est insolentem se gerere, insolentius agere. Catil. I, 1: *quem ad finem sese effrenata jactabit audacia?*

*IDENTIDEM, subinde, frequenter. Rosc. Am. 30. *J. Cassius idemtidem quærerere solebat*. Rabir. 12. Nat. D. III, 10.

IMPLICARE, conjungere, irretire; etiam sequente præp. *cum*. Manil. 7: *hæc ratio pecuniarum implicita est cum illis pecuniis Asiæ*.

IMPORTUNUS. 2. Rectius fortasse: qui præter temporis, loci, personarum rationem aliquid facit; aliis molestus, iniquus, durus, violentus, inhumans; ita de Sen. 3 *importunitatem et inhumanitatem* Cicero conjungit, & Catil. IV, 6: *importunus ac ferreus*. I, 9: *egredere cum importuna sceleratorum manu*. II, 6: *importuniss, hostem*.

IN c accus. Catil. III, 5: *Rectitate sunt literæ in eandem sententiam*, quæ ejusdem erant sententiæ. Et homines *sunt in eadem sententia*, qui idem sentiunt, Manil. 19. — *Proprius quidam usus hujus propositionis est cum abl. pro: quum hoc ita sit. Rosc. Am. 8: *in tanta felicitate, nemo &c.* h. e. quum tanta felicitas ejus sit. Catil. IV, 1: *multa, in vestro timore, sanavi*, h. e. quum in timore vos versaremini. *ibid.* 6: *Sic nos in his hominibus, . . . si vehementissimi fuerimus &c.* Non pro: *in* hos homines; sed: quum hi homines sint, s. quum de his hom. agatur.

INGENIUM. Recte Schützius: "Sæpius ponitur pro ingenio oratorio"; quod etiam confirmatur initio Orationis pro Archia poëta. Verumtamen qui sit ambitus hujus significationis, patet ex or. p. lege Manil. ubi quod c. 13 Cicero dixit "*quanto ingenio*", his paulo post verbis c. 14 declaratur: "*Jam quantum consilio, quantum dicendi gravitate et copia valeat*". Accedit Catil. III, 5: *ita eum non modo ingenium illud et dicendi exercitatio defecit*. — In exemplo autem ex Cic. lib. de Orat. II, 35 petito: "*Quum ad inveniendum in dicendo tria sint, acumen, deinde ratio, tertium diligentia, non possum equidem non ingenio primas concedere*", apparet per ingenium indicari, quod primum dixit *acumen*, recteque F. C. Wolfius vertit: "Da der Redner zum Erfinden drei Erfordernisse nöthig hat, *einen scharfen, natürlichen Verstand*, — — so muss ich freilich gestehen, dass auf *die natürliche Anlage* das Meiste ankomme." Est itaque h. l. quod alias dicimus *acumen ingenii*, sive ea vis ingenii, per quam acute rem perspicere quis potest. Eodemque sensu Rosc. Am. 29 extat.: *Vereor ne ingenii vestris videar diffidere, si de tam perspicuis rebus diutius disseram*.

INNOCENS præcipue dicitur, *qui muneribus aut lucri cupiditate corrumpi se non patitur, animum habet ab avaritia alienum. Manil. 10: *Utinam virorum fortium atque innocentium copiam tantam haberetis*. Talem autem Pompejum esse mox c. 13 demonstrat, *innocentiam* jungens cum *temperantia*, ut Tusc. III, 8, cum *abstinentia*.

INNOCENTIA, animi integritas. Vid. præced. *innocens*.

INTELLIGO. 5. idem fere quod *video, censeo, arbitror*. Catil. III, 11 *eandemque diem intelligo et ad salutem urbis et ad memoriam consulatus mei propagatam*. Catil. IV, 4; *Alter intelligit, mortem non esse supplicii causa constitutam*.

INTERPONERE *fidem*, *vid. Fides*.

*ISTE, cum contemptu. Catil. I, 12. Rosc. Am. 7 et sæpius.

ITA. *Vel restringendi vim habet. Rosc. Am. 20: *Accusatores multos esse in civitate utile est: veruntamen hoc ita (nur insofern) est utile, ut ne plane illudamur ab iis, vel angendi et accuratius definiendi*: Manil. 4 extr. *Sed de Lucullo dicam alio loco, et ita dicam, ut &c.*

*IUSSU *populi*. Catil. IV, 5, Ern. ex conj. *injussu*.

L.

LABOR. Distingvit quidem Cicero ipse Tusc. II, 15 *laborem a dolore*; at Catil. IV, 4, tamen videntur verbo *meis laboribus* indicari, quas paulo ante dixit *omnes acerbitates, omnes dolores cruciatusque*. Deinde *labor* non sola functio est vel animi vel corporis (*Arbeit*), sed etiam ea animi corporisque facultas, contentio, industria, qua efficere aliquid valet ac studet (*Arbeitsamkeit, Anstrengung*), Manil. 11: *labor in negotio, fortitudo in periculis, industria in agendo, celeritas in conficiendo &c.*

LATROCINIUM, non tantum latrociniandi actio, latrocinatio (Plin. 19, 4), ut ostendunt exempla allata, quibus addi possunt Catil. I, 9: *exulta impio latrocinio*, & 10 extr. ubi opponitur *justo bello*: verum etiam latronum societas et cohors, Räuberbande, Raubgesindel. Catil. I, 13: *Quodsi ex tanto latrocinio iste unus tolletur*. De Off. II, 11: *is sibi ne in latrocinio quidem relinquit locum*.

LENO. *Omnino (cf. Justin. II, 3, 8: *Scythis bellum indixit, missis primo lenonibus*), conciliator, qui aliorum opem alicui conciliandam suscipit. Catil. IV, 8: *auditum est, lenonem quendam Lentuli concursare circum tabernas*. Alioquin addi non potuit gen. *Lentuli*.

LOCARE. 7. Catil. I, 8: *atque illud (signum) ita collocandum consules locaverunt*. Rosc. Am. 20: *Anseribus cibaria publice locantur*.

LOCUS. 7. Commodum exemplum est Manil. 17: *quorum auctoritatem apud vos multis locis plurimum valuisse et valere oportere confiteor*.

LUXURIA. Catil. II, 3: *agrestis luxuria metonym. de rusticis luxuria ad inopiam redactis*.

M.

MAGNUS, *magna judicia*, sunt honorifica judicia. Manil. 16: *hanc auctoritatem, multis postea rebus magnisque vestris judiciis amplificatam*.

MEDITARI. Catil. I, 10, passive: *Ad hujus vitæ studium meditati illi sunt labores tui*, h. e. exercitationis causa suscepti.

*MEHERCULE, svavitatis causa pro *mehercules* (Orator 47) ut *medius fidius*, asseverandi formula. Catil. II, 7 extr. ubi jungenda videtur cum "*tamen latrocinantem se interfici mallet*".

MENS 5. cogitatio. Catil. I, 6: *sceleri ac furori tuo non mentem aliquam (tuam, quod petendum ex seqv. timorem tuum) obstitisse*; ut ibid. c. 12: *his ego reip. vocibus et reliquorum mentibus respondebo*, Cf. Virg. Æn. I, 676: *nostram nunc accipe mentem*.

MOLLIS. Catil. I, 12: *molles sententiæ, nimium indulgentes, parum severæ*.

N.

NEGLIGERE, aspernari, pro nihilo habere, prætermittere, repudiare. Catil. III, 9: *ut homines Galli spem rerum amplissimarum ultro sibi a patriciis hominibus oblatam negligerent*. Catil. IV, 11: *pro provincia, quam neglexi*, (h. e. Gallia, quam se prætermisisse dicit, Fam. V, 2.)

NOLO. *non nolle*. Aliud exemplum extat Catil. III, 9 extr. *non invitum, cupide facere*.

NOTARE, veluti nota apposita destinare. Catil. I, 1: *notat et designat oculis ad cædem unumquemque nostrum*. Cf. Manil. 3: *una literarum significatione cives Rom. trucidandos denotavit*.

*NUDIUS TERTIUS, quasi dicas: *nunc dies tertius est*. Catil. IV, 5. Att. 14, 11.

NULLUS, gravior quam simplex non, i. q. *omnino non*. Rosc. Am. 44: *hæc bona in tabulas nulla redierunt*, h. e. omnino non redierunt. Att. XI, 24: *nullus venit*. Tusc. I, 6: *miseros ob id ipsum, quia nulli sunt*. Catil. I, 7: *misericordia, quæ tibi nulla debetur*, h. e. nullo modo debetur.

NUMERUS 3. Adde Manil. 13: *quem enim possumus imperatorem aliquo in numero putare?*

*NUNTIO. Rosc. Am. 7: *nuntiat Ameriam*, h. e. nuntium affert Ameriam, ut Fam. XI, 12: *Romam nuntiatur*. — Att. IV, 10: *nuntiare salutem*, salutem dicere.

O.

OBLIVIO. **ad oblivionem veteris belli*, ad reparanda, quæ in eo passus est, damna. *Obliviscitur enim damnorum, qui memoriam eorum delet*, cf. OBLIVISCI. 2.

OBSOLESCO. Manil. 17: *Obsolevisse oratio dicitur, quam, sæpius auditam, nemo amplius curat*.

OPUS, 2. utile. Rosc. Am. 36: *nil opus fuit, te istic sedere*, nullo modo utile fuit, valde obfuit causæ tuæ. Off. III, 11: *id sciri opus non esse*.

ORA, 1. de terra ultima, longinqva. Manil. 9: *in eas oras &c.*

ORBIS terræ, frequentius orbis terrarum. Catil. I, 1: *Catilinam vero, orbem terræ cæde atqve incendiis vastare cupientem*, oratorie de re publica vel imperio Rom. quod, vastata urbe, vastatum etiam foret. cf. cap. 4: *de hujus urbis atqve adeo orbis terrarum exitio cogitent*.

P.

PARATUS, non adjuncto, quam ad rem. Catil. III, 7: *hominem tam acrem, tam paratum, tam audacem* &c. Addit unus liber: "ad facinus", fortasse quod librario non videretur paratus dici absolute posse. At cf. Tusc. IV, 23: *Fortitudo satis est instructa, armata, parata per sese.*

PECUS, lin. 12: Att. I, 15, corrige I, 16.

PERDITUS, lin. 9: Rosc. Am. 63, corrige 13. — Adde ad 4: *luctu perditus*, confectus, gravior quam afflictus, Rosc. Am. 8 extr.

PERNICIES. Rosc. Am. 13: *et denique omnia ad perniciem profligata atque perditas*, h. e. perniciosissime, ita plane corrupta, ut ad quævis facinora promptus homo sit; nos: i Bund og Grund fordærvet.

PESTIS. 2. perniciës. Catil. I, 1: *in te conferri pestem istam, quam in nos machinaris.*

PLUS *videre*, melius rem intelligere, altius perspicere. Manil. 22: *si autem vos plus in rep. vidistis.* Lael. 26: *ut plus vidisse videatur.*

POSTREMO, etiam, quemadmodum *denique* (vid. supra), adhibetur, ubi cuncta velut uno verbo complectimur; ut paucis dicam, omnino. Rosc. Am. 3: *Quod si aut causa criminis, aut facti suspicio; aut quælibet denique vel minima res reperietur, quamobrem &c. postremo, si — quidquam aliud causæ inveneritis &c.*

PRAESTARE 3. Elegantiore usu Latini dicunt *præstare* (alicui) *aliquem* et *aliquid*. Illud explicavit Schützius V. C. Addi potest exemplum ex ep. ad Att. I, 1: *illam manum mihi cura ut præstes. Præstare autem aliquid est vel exitum rei, vel culpam alienam in se recipere, dafür einstehen, verantvortlich seyn.* Off. III, 16: *p. damnum.* ibid. 13: *sin autem dictum non omne præstandum est, quod dictum non est, id præstandum putas?* Fam. V, 17: *communem et incertum casum neque vitare quisquam nostrum, neque præstare ullo pacto potest.* Manil. 16: *felicitem de se præstare nemo potest.* ibid. 24: *pericula facile, ut hominem præstare* (sc. hæc) *oportet, innocentia tecti repellemus.* Catil. IV extr. *qui ea quæ staueritis, per se ipsum præstare possit.* Plura Schützius attulit sub no. 6, qui tamen, quum formulam explicat: "Omnino res dicuntur præstari, quum aliquis fidem facit, eas non eventuras", addere videtur debuisse: "vel etiam eventuras".

PROFICISCI 2. vel 4. oriri, effici. Manil. 21 extr. *hæc tot exempla profecta sunt in eundem hominem a Q. Catuli auctoritate.*

PROFLIGATUS. *Etiam quemadmodum *luctu perditus* (q. v. paullo ante) sic *moerore afflicto et profligato*, omnino dejectum. Catil. II, 1.

*PROINDE, adv. ideo, quare, quapropter. Catil. II, 5 extr. *Proinde aut exeant, aut quiescant.* Fam. XII, 6: *Proinde fac, magnum animum habeas.*

*PROPTER præpos. c. acc. 1. Causam indicat rei. Fam. I, 3: *propter tuum in me amorem.* Fin. I, 26: *virtus ex se et propter se expetenda.* 2. Adhibetur etiam de homine aliquid efficiente, Rosc. Am. 22 extr. (de parentibus) *propter* (per) *quos hanc suavissimam lucem*

adsperit, quibus vitam debet. Mil. 22: *servis, propter quos* (quorum opera) *vivit*. Fam. VII, 27 extr. *Propter se* (sua ope) *liberos esse reliquos*. — 3. adverbial, prope, juxta. Rosc. Am. 23: *duo filii propter cubantes*.

PROVIDERE, *ut simpl. *videre*, considerare, reputare. Catil. III, 12: *vobis erit providendum, qua conditione eos posthac esse velitis, qui* &c., ut Cluent. 58: *quum hæc sunt videnda, tum* &c. Manil. 7: *videte, num vobis dubitandum sit*. Rosc. Am. 44: *videant, ne turpe sit*. Germ. Ihr möget zusehen.

PUBLICUS. 2. Ut *judicium publ.* ita & *causa publica*. Rosc. Am. 21: quæ ad universam rem publicam pertinet, quod crimen, de quo agitur, ei nocet aut periculo est securitati publicæ.

PUGNARE, *etiam transitive, cum acc. Rosc. Am. 3: *si hoc solum pugnatur*, si hæc pugna est, si de hoc certatur. Frequens enim voc. PUGNA de certaminibus vel disceptationibus ad judicem.

PUNCTUM *temporis*, quarto casu, ubi quæritur *quamdiu*? Catil. IV, 4: *punctum temporis frui vita*.

Q.

QVAERERE. *Paulo insolentius est Catil. III, 10: *quarum* (dissensionum) *nulla exitium rei publicæ quæsit*, pro spectavit, tendebat ad ex. reip.

QVAESTUS. Manil. 13 *pecuniam in quæstu reliquerit*, ut foenore vel alio modo lucrum inde quærat.

QVAMVIS, proprie: tam - quam vis, quantumlibet, Gall. *quoique*. Rosc. Am. 16; *quasi difficile sit, quamvis multos nominatim proferre*, h. e. tam multos, quam vis, quam plurimos. c. 8: *quamvis ille felix sit*, (quantum vis). c. 32: *posses ea quamvis diu dicere*. de Orat. III, 25: *quamvis sæpe*. Læl. 26: *quanquam ista assentatio quamvis perniciosa sit*. Qvare, qui sæpe sequitur, conjunctivus non inde pendet, sed concessivus est, quem, vel remoto illo, sententia exquireret. Neque enim necesse est, conjunctivum semper sequi. vid. Nep. Miltiad. 2: *quamvis carebat nomine*.

QVO. 3. *Non quo*, non eo consilio ut; quemadmodum *eo*, ideo, propterea. Rosc. Am. 18: *Neque ego hæc eo profero, quo conferenda sint cum hisce*.

*QVODSI (s. *quod si*) annectit sententiam antecedentibus, ut nostrum *et, igitur, quare, jam vero*, sequente *si*. Rosc. Am. 20: *Quod si luce quoque latrent*. Manil. 17 init. Catil. I, 12: *Quod si ea mihi maxime impenderet*, h. e. atque etiamsi &c. ibid. 13: *Quod si ex tanto latroc. iste unus tolletur*. III, 7 extr. *Quod si* (nimirum si) *Catilina in urbe remansisset*. Læl. 9: *Quod si tanta vis probitatis est*, wenn nun u. s. w. c. 10: *Quod si* qui longius &c.

R.

RAPI, de celeri navium cursu. Manil. 8: *classem, quæ ad Italiam studio inflammato raperetur.*

RATIO. 1. Non ea tantum vis animi, per quam a ceteris animalibus homines discernuntur, verum etiam quæ, adhibita ea vi, oritur animi sententia, quod consilium atque argumentum. Manil. 17: *(Catulus & Hortensius) ab hac ratione (sententia, consilio) dissentiunt.* ibid. 15: *homines ut aut oderint aut ament, non minus opinione sumæ, quam aliqua certa ratione (consilio v. argumento) commoveri.* 6. causa. Rosc. Am. 34: *Qua ratione (h. e. quomobrem) Capitoni primum nuntiavit?* ut paulo post plenius: *qua ratione factum est, ut Capitoni potissimum nuntiaret.* 11. modus, quo aut fit res aliqua aut a natura comparata est, Beschaffenheit, Art und Weise; cujus notionis quum exempla desiderentur, hæc subjungamus. Catil. II, 6: *quemadmodum esset ei ratio totius belli descripta.* Manil. 17: *ipsa re et ratione (rei natura) exquirere possumus veritatem.* Partit. or. 1: *ratio dicendi.* Fam. III, 8: *mea ratio in tota amicitia nostra constans et gravis reperietur.* ep. 5. *tua ratio postea est commutata.* I, ep. 9: *mea ratio fuit alia.* cf. nott. 17 & 21. — 15. *rationes pro commodis*, quibuscum etiam junguntur Manil. 24 extr. *salutem provinciarum atque sociorum meis omnibus commodis & rationibus præferre.* Eiusdem hand dubie sensus cum notione 18, ut proprie significet *respectum rei alicujus*; unde formula "rationem habere rei". Sic enim Catil. IV, 5: *Sed tamen meorum periculorum rationes utilitas rei publicæ vincat.* — Præterea ad not. 18: "Verbindung und Verkehr mit jemanden" addatur Manil. 7: *Nam et publicani suas rationes & copias in illam provinciam contulerunt,* pro quo statim: *quorum ipsorum res et fortunæ.* Est enim ratio pecuniarum pro ipsa pecunia.

RECORDARI pro commemorare. Catil. IV, 4: *atque hoc genus poenæ sæpe in improbos cives esse usurpatum recordatur.* Tusc. V, 5: *multa de M. Atilio recordatur.*

REGNUM. 1. Manil. 6: *vivere in regno,* sub regia dominatione.

REQVIRERE. *Adde 4. quærere, investigare. Manil. 22: *urbes copiosæ requiruntur.* Ut Nepos XXV, 10: *cum requisivisset, ubinam esset.*

RESERVARE. Rosc. Am. 29: *quod ad testes reservet,* quod postea testibus adhibitis dicturus sit.

S.

SANCIRE cum accus. poenæ: Catil. IV, 4: *& digna scelere hominum perditorum sancit.*

SATISFACERE rei publicæ, satis consulere reip. Catil. I, 1.

*SATURNALIA, Catil. III, 4 extr. Festum quinque vel septem dierum, quod Romæ Decembri mense per summam lætitiâ celebrabatur. Quo tempore servis concedebatur, ut cum dominis luderent & jocarentur, qui ad mensam etiam accubantibus ministrabant.

SCELUS: *etiam de scelesto homine, Rosc. Am. 26: *iferis, quæ tantum scelus attigissent.*

*SERMO. 1. colloquentium hominum est. Fam. I, 1: *in sermone quotidiano sic egit.* Off. II, 11: *familiares cum aliquo sermones conferre.* de Or. II, 73: *s. instituere.* Etiam 2. cum unus in circulo amicorum de re aliqua disserit. Amic. 1: *in sermonem illum incidere;* et paulo post: *exposuit nobis sermonem Laelii, habitum ab illo &c.* 3. imprimis. plur. *Sermones hominum* in malam partem fere. vid. Catil. I, 9 *vix feram sermones hominum.* Verr. IV, 7: *in sermonem hominum atque vituperationem venire.* Att. II, 14: *vapulare sermonibus.* Flacc. 5 extr.: *aliquid sermonis in sese aut invidiae.* Coel. 16, 38. Fam. IX, 3: Sed et in bonam, ut Catil. III, 11: *Memoria vestra res nostrae alentur, sermonibus crescent.*

*SICA, brevior gladius, ut veste tegi posset, eaque re aptus ad patrandas caedes furtivas. Catil. I, 6 extr. II, 1.

*SICARIUS, qui sica aliquem interficit. Rosc. Am. 14, et saepius.

SOCIUS. *5. *socii* dicuntur incolae provinciarum Romanarum. Sic saepe junguntur *cives et socii.*

SOMNUS. *2. pro torpore, ignavia, quam recentiores dicunt somnolentiam. Catil. III, 7: *nec mihi Lentuli somnum esse pertimescendum.* ut Catil. II, 5: *dormientes pro somno deditis, tardis, languidis.*

STATUERE. Add. Rosc. Am. 43: *sub quo nomine tota societas statuitur, constituitur, consistit, stabilita est aut veluti tutela munita.* — 2. Catil. IV, 3: *statuendum vobis ante noctem est.* Einem Entschluss fassen.

STUDIUM. Omnino est quaelibet animi opera intentior, neque artium solum. Ad Brut. ep. 8: *Tibi omnes navare operam et studium volunt.* Deinde vehementior alicujus rei favor, Eifer für eine Sache, v. c. Rosc. Am. 47: *in eo studio partium fuisse;* in ea re alteri favisse parti, hierin Parthei genommen zu haben. Catil. II, 11 extr. *etiam si hominum studia deficiant,* etiam si homines opem ferre nolint, quemadmodum dicitur *studere alicui,* favere partibus ipsius. & Att. II, 19: *significat studium erga me non mediocre.* Catil. I, 8 extr. *quorum tu & frequentiam videre & studia* (sc. rei publicae vindicandae) *perspicere potuisti,*

SUBSIDIUM. De militibus ita dispositis, ut fessis ceteris subvenirent. Fam. XV, 4. Deinde de aliis rebus, quae aut auxilium aut sumtus alicui suppeditant. Manil. 2: *subsidia belli.* Manil. 12: *frumentaria subsidia,* quae frumentum suppeditant urbi & Italiae. Omnino: auxilium, Hilfsmittel. de Orat. I, 45: *Equidem mihi hoc subsidium* (juris interpretationem) *jam ab adolescentia comparavi.*

SUM, *esse in lege, h. e. scriptum esse, es steht im Gesetze. Rosc. Am. 44, vid. ESSE.

SUMERE. Adde *5. *nimum sibi sumere,* arrogare, tribuere. Catil. III, 9.

*SUPPLICIUM de poena graviore. Catil. IV, 4: *mortis poenam removet, ceterorum suppliciorum omnes acerbitates amplectitur,* c. 6: *supplicium de servis non quam acerbissimum sumserit.*

SUSTINERE. Adde *11. Manil. 6: *& belli utilitatem & pacis ornamenta sustinere,* concinnitatis causa pro: eos sumtus sustinere, qui utiles sunt & ad bellum gerendum & rempub. in pace ornandam, ut c. 2: *et pacis ornamenta et subsidia belli requiretis.*

T.

TANTI. Catil. I, 9: *est mihi tanti*, h. e. operæ pretium est, invidiam istam subire.

TANTUS, etiam de parvo numero. Manil. 6: *Nam ceterarum provinciarum vactigalia tanta sunt, ut iis ad ipsas provincias tutandas vix contenti esse possimus*, h. e. tam exigua sunt. Catil. III, 10 extr. *tantum superfuturum esse*, G. nur so viel.

TEMERE, *sine causa. Catil. III, 3: *ne-temere tantus tumultus injectus civitati videretur*.

TENERE. Adde ad 12: Catil. II, 6: *Quum hæsitaret, quum teneretur*, veluti constrictus, ut expedire se non posset, ut convictus criminis rem negare non posset. — ad 13: Catil. IV, 2, *tenerentur ii*, quid ad *urbis incendium Romæ restiterunt*; *tenerentur literæ, signa, manus* &c. Teneri itaque dicuntur et homines convicti, et res, quibus convincuntur.

TENUIS, 7. pauper, egenus: adde Rosc. Am. 7: *homo tenuis*. & 31: *ut tenuis antea fueris*.

*TESTIMONIUM dicere, & pro testimonio dicere, Rosc. Am. 36 & 35.

TRADERE, *4. ad supplicium, alicujus arbitrio aliquem permittere. Rosc. Am. 22: *quem dedi putabas, defendi intelligis; quos tradituros sperabas, vides judicare*.

*TRIBULIS, qui in tribu aliqua est. Planc. 19: *tribules decuriavisse*. adjecto pron. possess. qui ex eadem tribu est. Rosc. Am. 16: *vel tribules vel vicinos meos*, Fam. XIII, 18. Att. I, 18.

V.

VALERE ad aliquid, non de re tantum, quæ momentum affert, ad aliquam rem pertinet, verum etiam de homine, qui satis virium habet ad aliquid efficiendum. Catil. I, 7: *tu non solum ad negligendas, verum etiam ad avertendas leges valuisti*,

*VAPULARE, verberari, trop. *vapulare sermonibus*. Att. II, 14, vid. SERMO.

VEHEMENS, *4. Manil. 9: *vehemens opinio*, quæ animos graviter commovet.

VERBUM, 3. Adde Rosc. Am. 29 extr. *De quibus quoniam verbo arguit, verbo satis est negare*, h. e. solis verbis, absque ullo argumento aut testimonio.

VEXARE, trop. Rosc. Am. 22: *pessime vexari* sc. oratione, reprehendi, perstringi, male haberi, societatem.

VEXATIO. Germ. Mishandlung, de stupro violento. Catil. IV, 1: *ut virgines Vestales ex acerbissima vexatione eriperem*.

VIDELICET, cum ironia plerumque, quemadmodum credo. Catil. I, 8: *quem tu videlicet ad custodiendum te diligentissimum — fore putasti*.

VIDETE num, modestius pro: non est quod. Manil. 7 extr. *Quare videte, num dubilandum vobis sit*.

VINCERE, etiam absolute, Rosc. Am, 27: *Tametsi statim vicisse debeo*, causam in iudicio obtinuisse; Germ. *gesiegt haben*.

VIRTUS. Manil. 11: *virtutis* imperatoriae nomine omnia Cicero complectitur, quæ a bono imperatore postulatur.

VIS. *11. copia. Manil. 9: *maximam vim auri et argenti*.

*VITARE, declinare, a se avertere. Catil. I, 1: si istius furorem ac tela vitemus,

*VIXDUM, G. *noch kaum*, ut "nondum &c." Catil. I, 4: *Hæc ego, vixdum coetu vestro dimisso, comperi*. Att. IX, 2: *Vixdum epistolam tuam legeram, quum &c.*

*ULLUS, oppos. nulli. Catil. II, 8: *si ullo modo fieri possit*. de Orat. I, 59: *negat prodesse ullam scientiam alicui*.

UNUS, pro primo. Catil. II, 8: *Unum genus est eorum*.

VOLUNTAS. *4. benevolentia, benevolus animus. Catil. IV, 5: *tanquam obsidem perpetue in remp. voluntatis*.

VOX. *Catil. I, 8 extr. *voces* equitum Romanorum sunt verba & minæ, quas jactabant, ingrediente Senatum Catilina.

USUS. 2. consuetudo, familiaritas. Rosc. Am, 6: *cum Metellis erat ei domesticus usus & consuetudo*, Fam. XIII, 23: *Usus vetus inter eos intercedit*. Et Manil. 1: *usus forensis*, consuetudo in foro (iudiciis) dicendi. — *3. exercitatio. de Orat. I, 4: *Usus frequens omnium magistrorum præcepta superat*. Off. I, 18: *nec medici, nec imperatores, nec oratores quicquam laude dignum sine usu & exercitatione consequi possunt*. Acad. I, 6: *usus virtutis*. — 4. *usu venit*, accidit. pro Quinct. 15: *quid homini potest turpius, quid viro miseriùs aut acerbùs usu venire*. Rosc. Am, 15: *Quod Erucio accidebat — idem mihi usu venit*. Apud Plautum & Terentium *usus venit*. — *5. *usus* pro opus est. Tusc. IV, 2: *ceteris studiis alio loco dicemus, si usus fuerit*; ut Virg. Æn. VIII, 441: *nunc viribus usus*.

UTI. *4. *uti aliquo*, familiariter cum eo versari, consuetudinem habere. Rosc. Am, 10: *qua pater usus erat plurimum*. Sed Catil. II, 8: *his melioribus civibus uteremur*, meliores nobis cives forent.

Quibus ita præmissis, restat, ut, quicquid in literis profecerint alumni Scholæ Roeskildensis, ordine, quem ostendit annexa tabula, publice explorandum indicemus. Cui censuræ ut frequentes atque benevoli interesse velint discipulorum parentes, tutores & si qui præterea studiis nostris bene cupiunt, officiose rogamus.

Den offentlige Examen i Roeskilde Cathedral-skole, som Disciplenes Fædre og Værger, samt andre Videnskabsmænd og Skolens Velyndere herved indbydes til efter Behag at overvære, vil for Aaret 1828 blive afholdt i nedestaaende Orden hver Formiddag fra Kl. 8 og Eftermiddag fra Kl. 2½:

Den 24 September.	Formiddag.	2 Historie.	3 Religion.
	Eftermiddag.	Candidaterne: Geometrie, Fransk, Geographie, Græsk.	
Den 25 September.	Formiddag	Candidaterne: Religion, Latin, Hebraisk og Iliaden, Historie, Tydsk, Arithmetik.	
	og Eftermiddag.		
	Eftermiddag.		
		2 a Latin. (u. Adj. Stybe)	1 Geographie.
Den 26 September.	Formiddag.	3 Historie.	4 Arithmetik.
	Eftermiddag.	2 b Latin. (u. Adj. Stybe)	4 Fransk. 4-3 Iliaden.
Den 27 September.	Formiddag.	4 Latin.	3 Arithmetik.
		1 Historie.	
	Eftermiddag.	2 Fransk.	3 Dansk.
Den 29 September.	Formiddag.	4 Hebraisk.	3 Fransk.
		3 Græsk.	1 Arithmetik.
	Eftermiddag.	3 Græsk.	2 Tydsk.
		(fortsat)	1 Religion.

Den 30 September.	Formiddag.	4 Græsk.	3 Tydsk.
		2 a Latin. (u. Adj. Christensen)	1 Tydsk.
	Eftermiddag.	3 Hebraisk.	2 Dansk.
Den 1 October.	Formiddag.	2 b Latin. (u. Adj. Christensen)	4 Tydsk. 1 Dansk.
	Eftermiddag.	3 Geographie.	4 Geometrie.
Den 2 October.	Formiddag.	3 Latin.	4 Religion.
	Eftermiddag.	fortsættes.	2 Geographie.
Den 3 October.	Formiddag.	2 Græsk.	3 Geometrie.
	Eftermiddag.	1 Latin.	2 Religion.

4 Classe Historie og Geographie examineres efter Adjunct *Hages* Tilbagekomst.

S k r i f t l i g e P r ö v e r :

Den 22 September.	Formiddag.	i Lat. Stil 4.	i Dansk Stil 3.
	Eftermiddag.	i Lat. Stil 2.	i Dansk Stil 1.
Den 23 September.	Formiddag.	i Lat. Stil 3.	i Dansk Stil 2.
	Eftermiddag.	i Dansk Stil 1.	i Arithmetik 2.

Til Universitetet dimitteres:

1. *Carl Ferdinand Möller*, Søn af Hr. Contorist *N. Möller* i Kjøbenhavn.
2. *Hans Peter Teilmann*, Søn af afg. Hr. *A. Teilmann*, fordem Sognepræst til Jydstrup og Valsölille.
3. *Jens Henning August Neess*, Søn af Hr. Pastor *C. Neess*, Sognepræst til Steenløse og Fangel i Fyen.
4. *August Frederik Brink-Seidelin*, Søn af Hr. Conferentsraad *H. D. Brink-Seidelin*.

Roeskilde den 20de September 1828.

S. N. J. Bloch.